

UNGA OPERAN UPPTÄCKER DANS



INTRODUKTION

– *Det magiska huset*

I *Det magiska huset* kan skolor ta del av Kungliga Operans verksamhet och följa med bakom kulisserna på Sveriges nationalscen för opera, balett och dans. Här arbetar inte bara opera-sångare, dansare och musiker utan också en mängd andra yrkesgrupper som tillsammans skapar opera- och dansföreställningar.

Lärarhandledningen är framtagen som inspiration till arbete i klassrummet efter att eleverna har fått se avsnittet Unga Operan upptäcker dans. Övningarna kan anpassas efter eleverna och göras i helklass, mindre grupper eller individuellt. Handledningen riktar sig i första hand till lärare för barn i årskurs 1-3, men passar även äldre elever.

AVSNITTET

I det här avsnittet får ni tillsammans med Ronya upptäcka dansens värld på Kungliga Operan. Ni får träffa koreografen Hlín som visar och berättar om modern och klassisk dans och dess olika stilar. Ni får även höra om dansaren Daniels vardag, och se hur en dans lärs ut och blir till.



ÄMNESFOKUS:

Avsnittet och denna lärarhandledning knyter an till Lgr22 på flera sätt och särskilt till ämnena idrott, bild och svenska. Innehåll som särskilt berörs är:

- ✓ Takt och rytm i enkla danser och rörelser till musik.
- ✓ Samtal om upplevelser av olika aktiviteter.
- ✓ Lekar och andra enkla rörelseaktiviteter.
- ✓ Framställning av berättande bilder, till exempel sagobilder och illustrationer.
- ✓ Teckning, måleri, modellering och konstruktion.
- ✓ Bilder ur elevernas visuella kulturer som gestaltar normer och stereotyper.
- ✓ Gemensamt och enskilt skrivande. Skapande av texter där ord och bild samspelar.
- ✓ Att ge och ta emot muntliga instruktioner.
- ✓ Berättande texters budskap, uppbyggnad och innehåll.
- ✓ Muntliga presentationer och muntligt berättande.

FACIT TILL QUIZ PÅ SIDAN 9

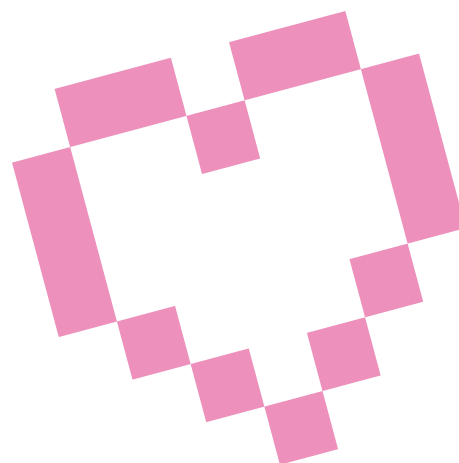
FACIT: 1 – X, 2 – 1, 3 – 1, 4 – 2, 5 – X, 6 – 1, 7 – X, 8 – 2, 9 – X

NÄR DANS BLIR ETT YRKE

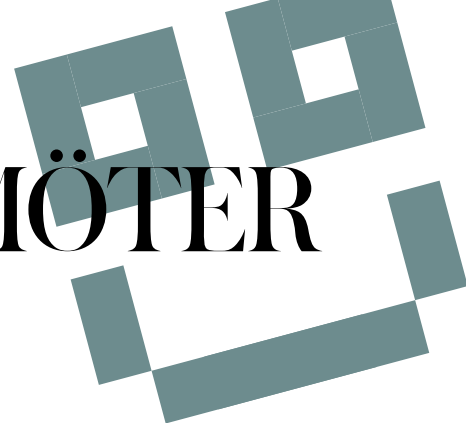
Att dansa har människor gjort i alla tider, i alla kulturer, överallt i världen – både barn och vuxna. För många är dans något man gör för att det är kul eller känns skönt, men för vissa har dansen också blivit ett yrke. Det har det till exempel för de dansare och koreografer som jobbar på Kungliga Operan.

Kungliga Baletten är Sveriges största danskompani och en av Kungliga Operans tre avdelningar. Det är dessutom ett av världens äldsta balettkompanier. Här arbetar 68 dansare på heltid. De kommer från alla världens hörn och medverkar i Operans olika dansföreställningar. På Operan dansas det både klassisk balett och modern dans, för alla åldrar.

Inom danskonsten finns det ytterligare ett viktigt yrke, nämligen koreograf. Som koreograf kommer man på danser och rörelser och lär ut dessa till dansarna så det i slutändan blir till en dansföreställning – en scenberättelse berättat genom dans. Tillsammans med resten av Operans olika yrkesgrupper sätts dansen ihop med allt från hår och peruker till teknik. Det blir en helhet, redo att möta publiken i salongen.



KLASSISK DANS MÖTER MODERN DANS



Dans på scen kan se olika ut och härstammar från olika traditioner. Olika dansstilar har olika regler. Hlín beskriver hur allting ser så lätt och enkelt ut i klassisk balett, fastän det är en jättesvår dans som kräver många års träning för att kunna utföra. I klassisk balett snurrar man runt och hoppar på tå. Det ska se ut som om man svävar i luften.

I modern dans däremot gör man tvärtom. Eller man kan faktiskt göra lite vad man vill. Hlín förklarar att man använder golvet mycket, man rullar till exempel, och dansarna behöver inte vara på tå utan kan sätta ner hela foten.

I denna övning får klassen möjlighet att lekfullt utforska den klassiska och moderna dansens olika stilar, uttrycksformer och kroppsspråk.

BÖRJA MED MORGON— SKOLA!

Kungliga balettens dansare börjar varje dag med morgonskola. Här värmer dansarna upp tillsammans och tränar styrka och dansteknik.

Ställ klassen i en stor ring så att alla ser varandra. Sätt gärna på musik. En elev börjar upprepa en rörelse, resten av klassen gör samma rörelse. Efter ett litet tag gör personen till vänster en ny rörelse som alla upprepar ett antal gånger tillsammans. Gå varvet runt eller lagom tills ni känner er uppvärmda i kroppen och redo att dansa.

ÖVNING

Börja med att göra plats i rummet. Klassen sprider ut sig så alla har utrymme att röra sig. Sätt på musik. Alla börjar dansa för sig själva.

Ni ska nu varva mellan att dansa klassiskt och modernt. Läraren ropar ut när klassen ska byta dansstil. Man kan också byta musik under tiden. Utforska dansernas olika uttrycksformer: Hur får man kroppen att sväva? Hur rullar man runt på golvet så det ser ut som en dans? Hur hoppar och snurrar man på klassiskt respektive modernt vis? Hur rör sig armarna, huvudet och fötterna?

Avsluta genom att gå ihop två och två. Paret ska nu dansa tillsammans som i en duett, men de ska dansa olika dansstilar. Den ena personen dansar klassiskt, den andra modernt. Hur dansar man tillsammans då? Testa er fram! Om ni vill kan ni efter ett tag byta dansstil med varandra. Övningen är klar när alla är lagom svettiga.

FÖRDJUPNING

Om ni vill undersöka vidare om klassisk och modern dans kan ni titta på trailers från Operans hemsida. Här finns det exempel på både klassiska baletter och moderna dansverk:

LÄNKAR TILL OLIKA TRAILERS OCH KORTA
FILMER PÅ OPERANS HEMSIDA:

<https://www.operan.se/media/video/julia-ro-meo-fran-forestallningen/>

<https://www.operan.se/media/video/suite-en-blanc-trailer/>

<https://www.operan.se/media/video/eskapist-trailer/>

<https://www.operan.se/media/video/askungen-trailer/>

<https://www.operan.se/media/video/noetknapparen-trailer-2023/>

SAMTALA i grupp eller helklass:

Vad ser ni på filmerna? Vilka rörelser förekommer och vilka av dessa verkar vara särskilda för den klassiska dansen? Vilka rörelser utmärker i sin tur modern dans? Skiljer sig också musiken och kostymerna, och hur då i så fall? Tycker ni det är lätt eller svårt att se skillnad på klassisk och modern dans? Hur skulle ni med egna ord beskriva de olika dansstilarna? Vilka danser eller rörelser tyckte ni såg häftigast ut? Roligast? Vackrast? Vilka berättelser kan man gestalta genom dans, tror ni man kan berätta vad som helst eller finns det begränsningar? Varför det i så fall?

FRÅN INSPIRATION TILL IDÉ TILL BERÄTTELSE

I avsnittet berättar Hlín varifrån hon får inspiration till danserna och hur hon kommer på de olika berättelserna. Hon inspireras av livet och dess olika händelser, av människor, natur, film och musik.

I följande övning får klassen skapa egna dansberättelser utifrån olika inspirationskällor. Ni kan välja att kombinera flera källor, men det går också utmärkt att låta sig inspireras enbart av en.

INSPIRATION: NATUREN

Gör en stor tankekarta på tavlan tillsammans. Skriv upp alla de tankar och associationer som dyker upp när ni tänker på natur. Det kan vara olika upplevelser och saker man kan göra. Det kan vara olika läten och färger, hur något känns eller luktar. Eller olika element eller platser såsom snö, stenar, vattenfall, djur, blomsterängar eller skog. Ni kan sedan kika på tankekartan och inspireras när ni gör era egna berättelser.

INSPIRATION: MÄNNISKOR

Gör i helklass en tankekarta likt den om naturen. Vilka människor finns det? Vilka har ni hört talas om och vilka känner ni? Det kan vara allt från olika åldrar, kön eller yrkesgrupper till privata relationer som kompisar och familj. Det kan också vara historiska personer. Använd sedan tankekartan som inspiration.

INSPIRATION: MUSIK

Spela upp och lyssna till musik medan ni skapar era berättelser. Vad får ni för bilder av musiken? Vilka känslor, platser, personer eller händelser kommer ni att tänka på? Förslag på musik (av kompositörer till moderna och klassiska dansföreställningar):

<https://open.spotify.com/track/13rYöwrPC2dk2Jhavquy1F?si=fdeb98f8625a41ea> (Pyotr Tjajkovskij, Nötknäpparen)

<https://open.spotify.com/track/7Hl1kgGWEHeUVyWDXMrft?si=73861017b66a4be9> (Sergei Prokofjev, Romeo och Julia)

<https://open.spotify.com/track/1i7Y63EID7GUt76ihlzWrL?si=c9d6fbfb06624efc>

(Mikael Karlsson, Midsommarnattsdröm)

<https://open.spotify.com/track/1EZlRfqwoXbMLWLHT6ZCK?si=81ee8c3a0df24e31>

(Mikael Karlsson, Crypto)

<https://open.spotify.com/track/4x6k7lc26zonVb5WPksGkr?si=83ef45625daa431d>

(Germaine Tailleferre, La Valse des Depeches)

ÖVNING

Varje elev skapar sin egen berättelse. Hämta inspiration från era valda källor för att komma på egna idéer till olika berättelser. Formen för berättelsen är fri: den kan vara som en mer vanlig berättelse med början, mitt och slut, men den kan lika gärna handla om ett kort ögonblick, en detalj eller en särskild känsla. Berättelserna kan antingen skrivas ner eller ritas, lite som ett seriealbum eller en storyboard. Försök gärna att tänka på att berättelsen ska kunna bli till en dansföreställning, men detta är inget måste. Fortsätt skapa tills ni känner er klara med berättelserna.

De som vill kan avsluta med att presentera sin idé och berättelse för de andra i klassen.

GÖR ERA EGNA DANSKOSTYMER



I avsnittet visar Hlín en balettkjol med tutu, som är vanligt att ha som kostym i klassiska balettföreställningar. Ronya får också känna på ett par tåskor, eller tåspetsskor som de också kallas. I klassisk balett har manliga och kvinnliga dansare ofta olika sorters kostymer, men så behöver det inte vara i modern dans. Som i all scenkonst är kostymerna viktiga för dansföreställningens tema, känsla och berättelse, och ofta ligger stora modeskapare bakom dansföreställningars spektakulära och unika kostymer.

I följande övning får klassen testa på att vara kostymdesigners och göra egna kostymskissar och danskostymer.

MATERIAL

Papper, pennor, kriter, glitter, färg, m.m.
Eventuellt även tyger, fjädrar, tråd, saxar, tyll, nålar och liknande.

INSTRUKTIONER

Ta hjälp av inspirationsbilderna på nästa sida. Fundera ut vilka sorters kostymer ni vill göra. Kanske ska de passa ihop med de berättelser som ni skapade i den tidigare övningen? Ska kostymerna vara till en modern dansföreställning eller klassisk balett? Är dansföreställningen för barn eller vuxna, eller både och?

Rita skisser av era danskostymer. Ni kan välja att göra en kostym eller flera. Kanske byter personen kläder under föreställningen och behöver därför flera kostymer? Kanske ritar ni kostymer till en hel syskonskara? Använd er av det material ni behöver eller som finns tillgängligt.

När alla är klara kan ni hänga upp era kostymskissar. De som vill kan berätta om deras tankar bakom designen, precis så som kostymdesigners gör på den allra första repetitionsdagen, det som inom scenkonst kallas kollationering.

FÖRDJUPNING

Om ni vill kan ni utveckla övningen och även prova på att tillverka era egna danskostymer. Ni kan med fördel försöka skapa kostymerna från era skissar, men det går också bra att hitta på nya kostymer med utgångspunkt i det material ni har att tillgå.

När kostymerna är klara, testa att dansa i dem. Vilka rörelser vill kroppen göra i just era kostymer?

BILDTEXTER SIDAN 7.

1. Luiza Lopes som prinsessan Sofia Albertina, Guillaume Diop som Gustav Badin Couschi i baletten *Gustavia* 2024.
FOTO *Kungliga Operan/Håkan Larsson*
2. Dansare i Kungliga baletten i *Eskapist* från 2022.
FOTO *Kungliga operan/Nils Emil Nylander*
3. Carla Mardones Ekberg dansare i dansföreställningen *Forever* 2024.
FOTO *Kungliga Operan/Thomas Zamolo*
4. João Felipe Santana som Gustav Badin Couschi i baletten *Gustavia* 2024.
FOTO *Kungliga Operan/Håkan Larsson*
5. Snöflingor i baletten *Nötknäpparen* 2023.
FOTO *Kungliga Operan/Nils Emil Nylander*
6. Daria Ivanova som barnhemsföreståndarinnan i baletten *Askungen* 2022.
FOTO *Kungliga Operan/Carl Thorberg*

1.



2.



3.



4.



6.



5.



KOREOGRAF OCH DANSARE

Att vara koreograf betyder att man kommer på koreografier, alltså danser, till dansföreställningar, shower och liknande uppträdanden. Arbetet som koreograf går ut på att lära dansarna koreografin, och slutligen sätts dansen ihop med ljud, ljus, smink och blir därmed en helhet. Du skapar scenkonst helt enkelt!

I följande övning får klassen gruppvis prova på att vara koreograf och dansare och tillsammans träna på kommunikation, kroppsmedvetenhet och konstnärligt skapande.

ÖVNING

Gå ihop i mindre grupper om 3–4 personer. Varje grupp bestämmer vem som ska vara koreograf och vem som ska vara dansare. Ångrar ni er går det bra att byta. Ni kan också välja att turas om.

Koreografen ska nu försöka lära ut en dans, också kallat koreografi, till dansarna. Börja med att göra det utan musik, men om ni kan, håll gärna takten genom att räkna till åtta medan ni dansar. Koreografen kan lära ut dansen genom att förklara med ord eller visa med sin egen kropp. Man kan också hjälpa till genom att visa med dansarnas kroppar, till exempel lyfta en av dansarnas armar på ett visst sätt. Om koreografen vill göra så, se till att alla är förberedda på detta, och fråga alltid om lov innan ni tar i andras kroppar.

Koreografen lär ut olika steg och rörelser, samt hur dansarna ska röra sig i relation till varandra och rummet. Till exempel: Dansarna har alltid fysisk kontakt genom att en del av kroppen alltid vidrör den andra. När en dansare hoppar upp sätter sig den andra på huk. Alla snurrar runt åt samma håll. En rör sig i slowmotion mot mitten av rummet medan de andra rör sig jättesnabbt längs väggarna, osv.

Dansen behöver inte vara lång, och man kan exempelvis göra variationer av samma dans genom att göra samma koreografi om och om igen fast i ett annat tempo eller från andra positioner i rummet.

När dansarna känner att de kan dansen och alla känner sig nöjda kan ni prova dansen till olika sorters musik. Koreografen tittar noga, kanske behöver något justeras. Bra jobbat!

FÖRESTÄLLNING

Om ni vill kan ni fördjupa övningen genom att ta steget från repetition till föreställning. Sätt dansen ihop med ljud, ljus, kostym, rekvisita m.m. och bestäm var publiken ska sitta. Gruperna turas nu om att visa upp sina koreografier för varandra. Glöm inte att applådera!



QUIZ – DANS



	1	X	2
1. Varför tycker Daniel att det är underbart att dansa?	Man blir glad och snurrig.	Man utmanar sig själv och använder kroppen på extrema sätt.	Man utmanar sig själv och använder händerna på ett roligt sätt.
2. Vad är det för danssteg som Ronya kan?	Moonwalk	Breakdance	Piruet
3. Vilket instrument finns i dansstudion där dansarna repeterar tillsammans med Hlin?	Ett piano	En kontrabas	Trummor
4. Vad finns längst fram i tåskon?	Gummi	Cement	Gips
5. Vad betyder det att koreografera?	Att hitta på steg, kanske göra en föreställning och lära ut sången till dansarna.	Att hitta på steg, kanske göra en föreställning och lära ut dansen till dansarna.	Att hitta på ord, kanske göra en föreställning och lära ut dansen till musikerna.
6. Vad heter lokalen dansarna och Hlin repeterar i?	Lilla balettsalen.	Stora balettsalen.	Mellan balettsalen.
7. När började Daniel att arbeta på Operan?	När han var 14.	När han var 19.	När han var 21.
8. Vad rullar dansarna runt i och kastar runt med i filmen från en modern dansföreställning?	Vatten	Löv	Halm
9. Vad har manliga balettdansare på sig?	Tights och gummistövlar.	Tights och mjuka balettskor.	Tights och tåspetskor.

